

Alemdar Gazetesi

II. Meşrutiyet ve Mütareke dönemlerinde yayınlanmış muhalif bir gazete.

II. Meşrutiyet ve Mütareke dönemi basınının önemli gazetelerinden olan Alemdar, daha önceleri Tanin ve İkdam gazetelerinde çalışan ve bir süre Şehrah gazetesini yöneten Refi' Cevat (Ulunay) tarafından 1911'de kurulmuştur. Alemdar gazetesinin ismi kendisinden önce yayın hayatında bulunan ve yayını sık sık kesintiye uğrayan Şehrah gazetesinden gelmektedir. Çünkü muhtelif aralıklarla yayını kesintiye uğrayan Şehrah'ın kullandığı isimlerden biri de Alemdar'dı.

Aslında Refi' Cevad, Alemdar gazetesini çıkarmak için Dâhiliye Nezaretine, 11 Aralık 1910 (28 Teşrinisani 1326) tarihinde bir dilekçe vermişti. Bu dilekçeye Matbuat-ı Dâhiliye Müdüriyeti tarafından verilen cevapta gazete çıkarabilmesi için 21 yaşında olması gerektiği belirtilmiştir. 21 yaşına girdikten sonra 3 Mart 1911'de (17 Mart 1327) gazetesini çıkarmak için yeniden dilekçe veren Refi' Cevad, bu başvurusuna olumlu cevap almıştır. Bu noktada belirtilmesi gereken husus Alemdar'ın, Şehrah serisi için düşünülmüş ve onun sahiplerinin yönlendirmesiyle imtiyazı alınmış bir gazete olmadığıdır. Ancak şurası da bir gerçektir ki Alemdar gazetesinin şöhret kazanması Şehrah serisi içerisinde olmuştur.

Refi' Cevad, Alemdar gazetesini tamamen kendi sorumluluğunda ilk defa 13 Ağustos 1912'de yayınlamıştır. Gazetede "Memlekette şuun (havadisler) itibariyle mühim, makalat itibariyle acı fakat doğru sözlü bir akşam gazetesine olan ihtiyaç" belirtilmiş ve bir anlamda gazetenin yayınlanma amacı ortaya koyulmuştur.

Refi' Cevad, Alemdar'ın, Şehrah serisi içerisindeki son nüshasının numarası 109-209 olduğu için gazetesini 1-110 numarası ile yayınlamaya başlamıştır. Gazetenin sunuş yazısındaki ifadeler ve numara Şehrah serisi içerisindeki Alemdar'ı sahiplendiğini göstermektedir. Bununla birlikte muhalefet misyonunun daralıp İttihat ve Terakki üzerinde yoğunlaşması yayın hayatı boyunca Alemdar'ın en dikkat çekici özelliği olmuştur.

Alemdar'ın bizzat Refi Cevad tarafından yayınlandığı ilk dönemi 13 Ağustos 1912-12 Mayıs 1913 periyodudur. 9 aylık bu dönem iki yüz elli dört gün sürmüştür. Gazete, bu süreçte 13-14 Eylül 1912'de Ramazan Bayramının ilk iki günü, 20 Kasım 1912'de ise Kurban bayramının ilk günü yayınına ara vermiştir. Ayrıca Babiâli Baskını izleyen 9 gün boyunca da yayınlanmamıştır. Gazete, baskın sonrasında kurulan Mahmut Şevket Paşa hükümetinin izin vermesi üzerine 5 gün farklı bir isimle yayınına devam etmiştir. Aynı hükümet döneminde 7-14 Mart 1913'te yayını 8 gün durdurulmuştur. Alemdar'ın bu ilk müstakil yayın sürecinde Gazi Ahmet Muhtar Paşa, Kâmil Paşa ve Mahmut Şevket Paşa kabineleri görev yapmıştır. Bu dönemde sık sık kapatılan gazete Şehrah, Nevrah, Yeni Yol, Meslek, Bedâhet, Mukavemet, Hedef, Takvimli Gazete, Teşrih, Âlem, Haberdar, Azim, Asildar gibi farklı isimlerle yayın hayatına devam etmiştir.

Alemdar'ın imtiyaz sahibi Refi' Cevad olmakla birlikte gazeteyi Ahmet Kadri (Pehlivan Kadri) ile beraber çıkarmıştır. İşlediği cinayet nedeniyle 10 yıl hapse mahkûm olan ancak II. Meşrutiyet'in ilanı sonrasında aflu haptisten çıkan Ahmet Kadri, sıkı bir İttihat ve Terakki muhalifidir.

Alemdar gazetesinin idari kadrosu zaman içerisinde değişikliğe uğramıştır. Gazetenin yayınlandığı farklı dönemlerde imtiyaz sahibi olarak genellikle Refi' Cevad'ın ismi belirtilmiştir. Bununla birlikte Ahmet Kadri ve Tahir Said'in isimleri de zaman zaman imtiyaz sahibi olarak görülmektedir. Gazetenin müdürü olarak ise genellikle Ahmet Kadri'nin ismi görülür. Ancak bazı dönemlerde Refi' Cevad, Babanzade Nüzhet ve Tahir Said'in isimleri de müdür olarak karşımıza çıkmaktadır. Gazetenin sekreterliği görevini ise Emin Lami' üstlenmiştir.

Alemdar gazetesi şekli açısından ve içerik bakımından düzenli ve zengin bir gazetedir. Şehir gazetesinde görev yaptığı dönemde bu gazeteye temiz ve beğenilir bir çehre kazandırmış olan Refi' Cevad, bu konularda Alemdar gazetesinde de başarılı olmuştur. Öyle ki N. Nazif Tepedelenliođlu, Alemdar'ı zengin içerikli, doyurucu ve bıkmadan okunan "devrine göre bir şaheser" olarak nitelendirmiştir.

Gazetenin ebatları döneme göre değişmiştir. Gazete, 58X41, 38X56, 40X61, 46X62.5, 30X47.5 ve 24X50 cm gibi farklı ebatlarda yayınlanmıştır. Genellikle dört sayfa olarak basılan Alemdar'ın her sayfası beş veya altı sütuna bölünmüştür. Alemdar gazetesi Cumartesi günleri ücretsiz olarak dağıtılan edebi nüshalar da yayınlamıştır.

Alemdar'ın ilk sayfasının ilk sütunundan itibaren bir başmakale, ardından da ikinci ve bazen de üçüncü bir makale yer almıştır. Gazetede Şuûn-u Mühimme (Önemli Havadisler), Telgraflar, Havadis-i Hariciye, Havadis-i Dâhiliye ve İlanlar gibi başlıklar bulunmaktaydı. Zaman zaman yayınlanan fotoğraflar, siyasi içerikli karikatürler ve Balkan Savaşları sırasında yayınlanan harita gazeteye görsel bir zenginlik katmıştır.

Alemdar gazetesinin yayın hayatına başladığı dönemde gazetelerin tirajında başyazıların önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Alemdar'ın, Refi' Cevad yönetiminde yayın hayatına başladığı süreçte başyazılarının altında farklı isimlerin imzaları bulunmaktadır. Bu isimlerden bazıları Mehmet Sabri, Rıza Nur, Rıza Tevfik, Baha Tevfik, Mehmet Fazıl Reşit, Kemal Mithat, Pertev Tevfik, Nasuh Efendizade Ömer Hayri Efendi ve Abdurrahman Adil'dir. Gazetenin ilk yayın sürecinde Refi' Cevad sadece bir başyazı kaleme almıştır.

Gazetenin bazen ilk bazen ise iç sayfalarında "Kirpi Diyor ki" isimli köşesinde Refik Halit'in "Kirpi" mahlaslı hicivleri yer bulmuştur. Ayrıca Hüseyin Kâmi, Nazım, M. Bahaeddin, Serazat, Ahmet Mithat, Kıbrıslı Şevket ve Halit Fahri'nin isimlerine ve mahlaslarına da rastlanmaktadır. Bunların yanı sıra Behram Molla, Ahmet Fuat, Müfit Ratıp, Hüseyin F. , Fuat Şükrü, Vasfi, Basri, Halil Nehar, Halide Nusret, Doktor Ferit Niyazi, Eşref ve Ahmet Şükrü de azda olsa gazetede yer bulan isimler arasındadır. Ertuğrul Şaban, İsmail Şeyda, İsmail ve Mehmet Cemil Beyler de gazetenin muhabir kadrosundaki isimlerden bazılarıdır.

21 Ağustos 1912'den itibaren gazetenin ilk sayfasında gündeme dair olaylara, tarihî hikâyelerle göndermeler yapan "Efsane-i Eyyam" köşesi yayınlanmıştır. Günün masalları anlamına gelen bu bölüm başlangıçta imzasız olarak yayınlanmışken 5 Kasım 1912'den itibaren bu bölümde Nasreddin Hoca mahlası kullanılmıştır. Gazetenin yayın hayatına başladığı ilk günlerde "Tezkiye-i Felek" ve "Şiir-i Hamaset" isimli bir şiir bölümü de yer almıştır. Ayrıca zaman içerisinde tefrikalara ve tercümelere de yer verilmiştir.

Alemdar gazetesi bu dönemde bir akşam gazetesi olarak yayınlanmıştır. Yayın süreci boyunca gazetenin ismi manşeti ortalayan büyükçe bir klişe şeklinde verilmiştir. Manşetin üstündeki satırın sağında ise sayı bilgisi bulunmaktadır. Devamında günün hicri tarihi, ortada gün ismi, solda ise Rumi ve Miladi tarihler yer almıştır. Gazetenin tirajı hakkında resmi bir bilgi yoktur. Ancak Balkan Savaşları gibi önemli olayların meydana geldiği günlerde gazete günde iki defa basılmış ve tirajı da artmıştır.

Alemdarın bu dönemdeki yayın hayatı 11 Haziran 1913'teki Mahmut Şevket Paşa suikastından sonra Refi' Cevad'ın sürgüne gönderilmesiyle sona ermiştir. Diğer birçok İttihat ve Terakki muhalifi gibi tutuklanan Refi' Cevad'ın, Sinop'ta başlayıp Çorum ve Konya'da devam eden sürgün hayatı 20 Ekim 1918'de bitmiştir. Bundan sonra İstanbul'a dönen Refi' Cevad, Alemdar gazetesini 15 Aralık 1918'de yani Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından yaklaşık bir buçuk ay sonra yeniden yayınlamaya başlamıştır.

Alemdar gazetesinin Mütareke dönemindeki yayın hayatı kesintilerle birlikte 23 Eylül 1921'e kadar yaklaşık üç yıl sürmüştür. Bu süreçte 880 sayı yayınlanmıştır. Mütareke döneminde Alemdar gazetesi daha önce olduğu gibi sık sık isim değiştirmemiştir. Sadece yayın sürecinin başında birer gün A'lemdar, Asildar ve Âlem isimleriyle yayınlanmıştır. Mütarekenin hengamelı günlerinde bir kez tatil edilmiştir. Bu tatil, 5 Şubat 1919'da dönemin Polis Müdürü Halil Bey'e yönelik haberler nedeniyle olmuştur. Gazete bu kesinti dışında sansür heyeti veya hükümet tarafından herhangi bir kapatmaya maruz kalmamış, İttihat ve Terakki hükümetleri döneminden daha serbest bir şekilde yayınlanmıştır.

Alemdar'ın bu dönemdeki sahibi yine Refi' Cevad'tır. Ahmet Kadri ise daha çok maddî destek sağlayan ortak konumundadır. Bu dönemde Refi' Cevad, gazetenin ilk dönemine göre gazetecilik işleriyle daha yakından ilgilenmiştir. Alemdar, Mütareke dönemi boyunca sadece Refi' Cevad'ın yönetiminde kalmamıştır. 1920'de iki defa ortak edinmiş, 1921 Martında ise yeni bir yönetimle yayınlanmıştır. Bunun sürdürülememesi üzerine yayın hayatı bir süre duran Alemdar, aynı yılın yaz aylarında eski muhalif üslubuyla Refi' Cevad yönetiminde iki kez daha yayınlanmaya çalışılmıştır. Bu noktada bilinmesi gereken husus gazetenin yönetimine farklı isimler girse bile gazetenin bilinirliği Refi' Cevad'ın keskin kalemiyle olmuş ve Mütareke dönemi literatüründe Alemdar adı Refi' Cevad'la özdeşleşmiştir.

Alemdar gazetesi bu dönemde diğer gazetelere göre daha küçük boyutta basılmıştır. Gazetenin ebadındaki bu küçülme bir farklılık meydana getirme çabasından çok ekonomik nedenlerle ilişkilidir. Mütareke dönemi serisinde de gazetenin ismi büyük puntolu klişe ile sayfanın üst ortasında yer almıştır. Manşetin sağındaki bölümde imtiyaz sahibi ve başyazarının Refi' Cevad olduğu koyu puntolarla belirtilmiştir. Bunun altında ise abonelik şartlarına yer verilmiştir. Manşette uzun bir süre fiyat bilgisine yer verilmemiştir. Manşet kısmında klişenin hemen altında ise gazetenin sloganı "Her Gün Sabahları Neşr Olunur, Müstakil'ül-Efkâr Osmanlı Gazetesidir" şeklinde verilmiştir. Ancak 28 Mart 1921'de, Mahir Sait'in yönetiminde yayınlandığı dönemde gazete "Saltanat-ı Meşruta Taraftarıdır" sloganıyla yayınlanmıştır.

Alemdar gazetesi Mütareke döneminde sabah gazetesi olarak yayınlanmıştır. Gazete bu dönemde Matbaa-ı Osmaniye, Kader Matbaası, Minber Matbaası, Kadınlar Dünyası Matbaası, Beyoğlu Antant Matbaası ve Alemdar Matbaası gibi farklı matbaalarda basılmıştır. Burada belirtilmesi gereken bir husus Alemdar'ın klişesinde yer alan ve gazetenin künyesini oluşturan bilgilerin içeriğinin, yerinin ve şeklinin sık sık değiştiğidir. Bu değişiklikler genelde gazete yeni bir ortak aldığı veya yönetim ve sayfa ebatı değiştiğinde meydana gelmiştir.

Alemdar'ın ilk yayın döneminde olduğu gibi Mütareke döneminde de ikili numara sistemi kullanılmıştır. Mütareke döneminde yayınlanan ilk nüshada sayı bilgisi "Aded: 1-1316" şeklinde verilmiştir. Ancak buradaki 1316 rakamının nereden geldiği belli değildir. Çünkü ne önceki serideki Alemdar'ın numarası ne de o serinin devredildiği Azim'in numarası bu sayıya ulaşmamıştı. Alemdar'ın yayınlanamadığı günler de dâhil edilerek hesaplanmış olsa bu kez bu rakamdan daha büyük bir rakamın kullanılması gerekirdi. Tarih ile de bir ilgisi olmayan bu başlangıç devir numarasının olsa olsa köklü bir geçmişin devamı olduğunu göstermek için seçilen rastgele bir sayı olduğu düşünülmektedir.

Mütareke döneminde de Alemdar'ın ilk sayfasında bir başyazı bulunmaktaydı. Bu yazı gazetenin genel siyasetinin en

somut ifade edildiği yerd. Bu başyazıyı takip eden sütunda ise iç ve dış haberlere yer verilmişti. Bu haberler için bazen “Müstahberât-ı Hususiye” bazen de “Siyasiyat” başlıkları kullanılmıştır. Ancak en sık kullanılan başlık “Şuûn” olmuştur. Gazetenin ilk sayfasında, yeri hemen hemen hiç değişmeyen ve sayfanın sol altında yer alan Nasreddin Hoca imzalı “Efsane-i Eyyam” köşesi de bulunmaktaydı. Ayrıca bazen ilk bazen de ikinci sayfada yayınlanan “Menfalar/Menfiler” başlıklı hatıralar ise Refi’ Cevad tarafından kaleme alınmıştır.

Gazetenin iki sayfa çıktığı günlerde ikinci sayfa, ilk sayfada yer bulamayan haberlere, ilanlara ve reklamlara ayrılmıştır. Gazetenin dört sayfa yayınlandığı günlerde ise ilk sayfaya ikinci bir köşe yazısı alınmış ve haberler daha geniş aktarılmıştır. 1920’de dört ay iç sayfalarda “Kısm-ı Edebi” isimli bir bölüme yer verilmiştir. Halide Nusret (Zorlutuna), Mahir Şevket ve Yusuf Ziya (Ortaç) gibi edebiyatçıların yönetiminde yayınlanan bu bölümde birçok yazı ve şiir yayınlanmıştır. Gazetenin son sayfaları ise ilanlara ve reklamlara ayrılmıştır. Reklamın kapladığı yer dikkate alındığında gazetenin ne kadar rağbet gördüğü tahmin edilebilir.

Mütareke döneminde Alemdar’ın başyazarı tartışmasız şekilde Refi’ Cevad’tır. Ancak onun dışında başyazar olarak karşımıza çıkan başka isimler de bulunmaktadır. Bunlardan ilki üç yıldız (***) sembolünü mahlas olarak kullanan ve yüze yakın başyazıda imzası bulunan meçhul bir isimdir. Gazetenin 1912-1913 döneminde de görülen bu imzanın kime ait olduğu tespit edilememiştir. Bununla birlikte Refi’ Cevad’a ait ikinci bir mahlas olmadığı da anlaşılmıştır.

Bu dönemde gazetede başyazar olarak yazısı bulunan diğer bazı isimler arasında Mustafa Sabri, Kâşif Dehri, Mesutzade, Refik Halit, Hafız İsmail, Asaf Muammer, Rıza Tevfik, Cenap Şehabettin, Ali Füzûzan, Hüseyin Şükrü, Said Molla, Ahmet Rasim ve Yusuf Ziya bulunmaktadır. Birçok yazarı kadrosunda barındırmış olan Alemdar adeta bir gazetecilik okulu gibi faaliyet göstermiş ve içlerinde Münir Süleyman (Çapanoğlu), Cemalettin (Saraçoğlu) ve Sedat (Simavi) gibi geleceğin gazetecilerinin de bulunduğu birçok ismin yetişmesine katkı sağlamıştır.

Mütareke dönemi Alemdarında fotoğraf, harita ve resim gibi görsel malzemeler sıkça kullanılmıştır. Gazetenin yazar kadrosunun geniş olması, sansasyonel haberlere yer vermesi ve aşırıya kaçan yorumlar içermesi tanınırlığının ve tirajının artmasında etkili olmuştur. Alemdar, bu özellikleriyle döneme dair araştırmalar için önemli bir kaynak niteliğindedir.

Refi’ Cevad, Mütareke döneminde İttihat ve Terakki’ye olan kinini Alemdar gazetesi ile kurumsallaştırmıştır. Gazetesini İttihat ve Terakki düşmanlığını sergileme alanı ve intikam alma aracı olarak kullanmıştır. Bu amaçla Alemdar’ı hakaret, tehdit ve hatta şantaj aracı olarak kullanmış ve İttihatçı düşmanlığını adeta geçim vasıtası haline getirmiştir. Onun İttihat ve Terakki düşmanlığının iki nedeni vardı. Bunlardan ilki Mahmut Şevket Paşa suikastından sonra sürgüne gönderilmesinden kaynaklanan şahsi nedendir. İkicisi ise İttihat ve Terakki’nin memleketin zararına işler yaptığına inanmasıdır. Refi’ Cevad ve Alemdar’ın Mütareke dönemi hükümetlerine desteği ve hükümetlerden beklentisi Hürriyet ve İtilaf yakınlığı-İttihat ve Terakki düşmanlığı ile doğru orantılı olmuştur. Bu nedenle bu dönemdeki Tevfik Paşa ve Damat Ferit Paşa kabinelerini desteklemiştir.

Refi’ Cevad ve Alemdarın Anadolu’daki Millî Mücadele hareketine bakışı da daima İttihatçılık zaviyesinden olmuştur. Milli Mücadele hareketi, İttihatçıların yönetimi ele geçirmek için giriştikleri bir teşebbüs olarak nitelendirilmiştir. Bu durum aslında Refi’ Cevad’ın yanılığının da başlangıç noktası olmuştur. Vehmi nedeniyle işgal kuvvetlerini İttihatçılığa karşı bir kurtarıcı olarak görmüş ve milli duyguları anlamamıştır. O, Alemdar’ın 19 Mart 1920 tarihli sayısında “Kuvayı Milliye adı altında yaptıkları kötülükleri alkışlaya alkışlaya bu milletin başına bu felaketleri getirenleri asla unutmayız”

dediği gibi gazetenin 23 Mart tarihli sayısında ise cüretini daha da arttırarak “Genel savaşta cahilce hesaplarından başka bir mühen göstermedikleri halde, mütarekeden sonra Zaloğlu Rüstem kesilen o serserilerde bir zerre namus ve haya olsa, bir zerre vatan muhabbeti bulunsa, sebebiyet verdikleri bu faciaya karşı beyinsiz kafalarını çoktan patlatırlar, uğursuz varlıklarına nihayet vererek kurban eyledikleri mağdur milletin içten gelen âlicenaplığına mazhar olurlardı.” demiş ve Milliye Mücadeleyi yönetenlere karşı olan nefretini ortaya koymuştur. Refi’ Cevad, memleketin kurtuluşu için İngiliz yardımının zorunlu olduğunu da savunmuştur. Bu nedenle gazetesi İtilaf devletlerinin özellikle de İngiltere’nin bir propaganda aracı haline dönüşmüştür.

Refi’ Cevad dışında gazetenin yazarlarından Refik Halit de Nakşı Berâb serlevhası altında bazen “Kirpi” bazen “Aydede” genellikle de “Refik Halit” imzasıyla Millî Mücadele aleyhine yazılar yazmıştır. Refik Halit, 3 Ocak 1920 tarihli Alemdar gazetesinde Aydede imzasıyla yayınladığı Lenin Yerine Grinin mi? başlıklı yazısında “Gazetelerde okuduk. Moskova’daki yeni Sovyet Meclisi Lenin’in yerine Grinin’i başkan seçmiş!.. Lenin gitmiş yerine Grinin gelmiş... Bizde de Cemal gitti yerine Kemal geldi” diyerek Mustafa Kemal’i İttihat ve Terakki liderlerine benzetmiş ve İttihatçı liderlerin kaçmayarak Anadolu’da olduklarını ifade etmiştir. 20 Ocak 1920 tarihli yazısında ise “...Hâla idrak etmek istemiyorlardı ki ‘Harekat-ı Milliye’ namı altında döndürülen bütün o karışık dolapların maksat ve gayesini artık bilmeyen anlamayan kalmadı. Neler yapıldığını ve yapılmakta olduğunu da artık kör gördü, sağır işitti.” diyerek Millî Mücadeleye bakışını ortaya koymuştur. Ayrıca Hafız İsmail, Dr. Selahattin, Muammer Asaf, Mustafa Sabri ve Nasreddin Hoca imzalı yazılarda da Millî Mücadeleyi yönetenler “serseri, serseri başı ve çete reisi” olarak nitelendirilmiştir.

Alemdar gazetesi ile diğer bazı İstanbul gazetelerinin Kuvayı Milliye’ye şiddetle karşı çıkmaları üzerine Mustafa Kemal Paşa, 23 Mart 1920’de, Ankara’dan kolordulara bir telgraf göndermiştir. Bu telgrafta düşmanın hesabına çalışan Alemdar, Peyam-ı Sabah, Serbesti, Bosfor ve Antant gazeteleri ile Rumca ve Ermenice yayın yapan gazetelerin Anadolu’ya sokulmamasını emretmiştir.

Millî Mücadeleye karşı sert bir muhalefet yönettiği yukarıdaki örnek metinlerden de anlaşılan Alemdar gazetesinin muhalif sesi 1 Mart 1921’de kesilmiştir. Ankara hükümetine bağlı düzenli ordunun işgalci Yunan kuvvetlerine karşı kazandığı I. İnönü Zaferi ve devamındaki Londra Konferansı sonrasında gazetenin dönüş yapma çabaları yayın hayatını sürdürmesi için yeterli olmamıştır.

Gazete dört haftalık bir aradan sonra 28 Mart 1921’de sadece “Saltanat-ı Meşruta Taraftarıdır” sloganıyla gayri siyasi bir kisveyle yayınlanmaya başlanmıştır. Bu politika değişikliğine rağmen tutunamayan Alemdar, Mayıs ayı içerisinde bir hafta daha ara vermek zorunda kalmıştır. 10 Haziran 1921’de yayınına ara veren Alemdar, 7-10 Temmuz 1921 tarihleri arasında Millî Mücadeleye muhalif olan eski yayın politikası çerçevesinde yeni bir deneme yapmış ancak bunda da başarısız olmuştur.

Alemdar gazetesi, 1921 yılının Eylül ayında son kez yayınlanmıştır. 17-23 Eylül 1921 tarihleri arasında bir gün boşlukla yayınlanan ve adeta son defa varlık mücadelesi veren gazete, Temmuz ayındaki yayınından farklı olarak “Saltanat-ı Meşruta Taraftarıdır” sloganını çıkarmıştır. Sakarya Muharebesi’nin sonuna denk gelen bu günlerdeki yayının amacı; okuyucuları olaylardan günü gününe haberdar etmek şeklinde açıklanmıştır. Alemdar gazetesinin kapanmasında fikirlerinin tasvip edilmemesi ve eski satış rakamlarına ulaşamaması nedeniyle zarar etmesinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Erol KARCI

KAYNAKÇA

Acehan, Abdullah, "Refii Cevad Ulunay ve Alemdar Gazetesi", **Türk Dünyası Araştırmaları**, S. 188, Ekim 2010, ss. 119-138.

Cumhuriyetin 50. Yılında Mütarekede Yerli ve Yabancı Basın, Der. İhsan Ilgar, Kervan Yayınları, İstanbul, 1973.

Duman, Hasan, **Osmanlı-Türk Süreli Yayınları ve Gazeteleri (1828-1928)**, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, C. I, Ankara, 2000.

Ersaydı, Alper, **Türklüğün Anadolu'dan Tasfiyesi, Alemdar Gazetesine Göre Mütarekede İttihatçılık**, AKY Basım Yayın, İstanbul, 2011.

Giray, Özgül Özbek, "Refi Cevad Ulunay'ın Gazetecilik Üzerine Yazıları", **e-GİFDER, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**, C. 7, Uluslararası Türk Dünyası Nasın Sempozyumu Özel Sayısı, Aralık 2019, ss. 1675-1693.

Giray, Özgül Özbek, **Kültür ve Edebiyat Hayatına Katkılarıyla Refi Cevad Ulunay**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ocak 2019.

http://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr/kutuphane3/sureli/00062_00130_1911M0915_124197.pdf (Erişim Tarihi: 27.02.2021)

İnuğur, M. Nuri, **Basın ve Yayın Tarihi**, Der Yayınları, İstanbul, 1993.

Karcı, Erol- Karcı, Betül, " Vakit ve Alemdar Gazetelerine Göre Mütareke Dönemi (1 Kasım 1918-31 Ocak 1919)", **Mondros Mütarekesi'nin 100. Yılı: I. Dünya Savaşının Sonu Mütarekeler ve Barış Antlaşmaları Uluslararası Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, 24-26 Ekim 2018, Kahramanmaraş, C. II, Ankara, 2019, ss. 773-817.

Mihçı, Sebahaddin, **Refi Cevad Ulunay ve Alemdar Gazetesi**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 2020.

Özbey, Mustafa, **Milli Mücadele'de Basın ve Alemdar Gazetesi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1990.

Özkaya, Yücel, **Milli Mücadele Atatürk ve Basın (1919-1921)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1989.

Topuz, Hıfzı, **II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi**, Remzi Kitabevi, İstanbul 2003.

Tunç, Ahmet, **Alemdar Gazetesine Göre İstiklal Savaşı'nda İç Politika (1919-1921)**, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya, 2019.

Tüzün, Dilek, **Türk Basın Hayatında Muhalif Bir Tavrı: Alemdar Gazetesi (1919-1921)**, Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aksaray, 2019.

Ulunay, Refii Cevad, **Menfâlar/Menfiler, Sürgün Hatıraları**, Yay. Haz. H. Hüsnü Kılıç, Arma Yayınları, İstanbul, 1999.

Uyanık, Necmi-Mihçı, Sebahaddin, "Refi Cevat'ta Siyasi Düşüncenin Değişimi Üzerine", **Tarihin Peşinde, Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Y. 2014, S. 12, ss. 315-329.

Ünal, Yenal, **Yakın Dönem Türk Tarihinde Refik Halid Karay**, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2013.

Yücebaş, Hilmi, **Ulunay, Hayatı-Hatıraları-Eserleri**, Arkın Dağıtım Limited Şirketi, İstanbul, ty.

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/alemdar-gazetesi/?pdf=6369> adresinden erişilmiştir